

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Füvészkert-utca 1079.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden küldemény intézendő: Főiskola, háznagyi hivatal.</p>
--	---	---

Tartalom. A gyermekek vallásos nevelése magánjogi úton nyerjen-e rendezést? Dr. Kovács Sándor. — Iskolaügy. Háromszék vármegye népoktatásügye 1891. évben. — A rajztanítás a középiskolában. Bosznay István. — Közügyein. Levél a szerkesztőhöz. Tóth István. — Egy és más stb. — Irodalom. — Különfélék. — Szerk. posta.

A gyermekek vallásos nevelése magánjogi úton nyerjen-e rendezést?*)

I.

A jogtudósok és államférfiak között sokaknak feltűnt az Németországban, hogy az általános (birodalmi) polgári törvénykönyv javaslata, vonatkozó részében a gyermekek vallásos nevelése felől közvetlenül nem intézkedik, s csupán annyit mond ki, hogy: „A gyermekek melyik vallásban neveltetése iránt az országos (tehát nem birodalmi) törvények intézkedései irányadók“.

Az elégedetlenség egyik főoka pedig az, hogy ezen általános jelentőségű kérdésnek, — értik ezalatt a gyermekek vallás nevelését, — egységes, az egész birodalomra kiható rendezése egyedül az általános polgári törvénykönyvben történhetvén meg, midőn a jelen codificatiókor a kínálkozó kedvező alkalom elszalasztatik, sokan így panaszkodnak: az interconfessionalis közjogi rend továbbra is állandósítva marad.

Tudni kell ugyanis, hogy a német birodalom egyes országaiban a gyermekek vallásos nevelése a közjogi törvényekben, különösen pedig az interconfessionalis közjogban nyer szabályozást; ekkép tehát a nevelésre jogosult szülőknek a gyermekek vallásos nevelésére vonatkozó joga nem a magánjog, hanem a közjog, illetőleg a felekezeti közjogi rend szellemében nyer szabályozást.

Mint hogy universalis jelentőségű kérdéssel állunk

*) A városunkban megjelenő „Jogi Hetilap“ 11. számából. Szerkesztő.

szemben, nemcsak külföldön, hanem hazánkban is mélyreható vizsgálódás tárgyát képezi tehát épen azon kérdés, hogy a gyermekek vallásos nevelése a magánjogi, avagy az interconfessionalis közjogi rend alkatelemét képezze?

Őszintén bevallom, hogy a magyar országgyűlésen a múlt évben lefolyt elkeresztelési vitában a kérdésnek ezen oldala ragadta meg figyelmemet a legnagyobb mértékben. Voltak e vitának más nagyjelentőségű mozzanatai is, a melyekről hazafias örömmel lehet bevallanunk, hogy oly magas színvonalon állottak, mikép hazánk culturtörténetének megírója azokat, mint örökbecsű adatokat, a jövőben is tanulmányozni lesz kénytelen, de a központi erőt, mely körül az egész nagyjelentőségű vita forgott, lehetetlen fel nem ismernünk épen abban a kérdésben, hogy a gyermekek vallásos nevelése a közjogi vagy a magánjogi rend szellemében történjék-e?

Vessünk egy rövid pillantást a kérdés egész történetére.

Hazánkban ekkoráig az interconfessionalis közjogi rend alapján történvén a vegyes házasságból származó gyermekek vallásának megállapítása, ha az 1790—91. évi országgyűlés előtti állapotokra vissza nem tekintünk, a mikor ez az egész kérdés különben is a törvényes rendezés körén kívül eső hatalmi kérdéssé törpült, — a most említett törvény 26. cikkének 15. §-át kell első mozzanatként tekintenünk, a melyben ezen egyházi és polgári tekintetben egyiránt nagyjelentőségű ügynek, törvényhozásunk útján való szabályozása megtörtént. „A vegyes házasságból származott és származandó gyermekek, ha az atya római katolikus, az ő vallását kövessék, ha pedig az anya római katolikus, akkor csak a fiúgyermekek kövessék atyjuk vallását“, t. i. a leánygyermekek nem követhetik, — ekkép rendelkezik azon törvényzikk, melynek százados évfordulóját a múlt év utólján ünnepelte a hazai protestáns egyház.

El kell ismernünk, hogy ezen öröklékezetű országgyűlés a hazai protestáns egyház közjogi állására, a kor szabadabb irányú felfogásához képest, némi tekintettel volt, s nem fogja senki eltagadhatni, hogy már magának a törvényhozásnak abbeli álláspontja, melyszerint a vegyes házasságból származó gyermekek vallását kötelezőleg rendezi, s világosan és határozottan kimondja, hogy: „a vegyes házasságok ellen valami akadályt emelni bármi szín alatt tiltva van”, — a kath. egyháznak a vegyes házasságokkal szemben elfoglalt dogmai álláspontjára nézve kedvezőnek egyáltalában nem mondható. De hiszen ez abban az időben, midőn már némely európai államok a házasságjog terén az egyházzal fenforgó viszályt akkép igyekeztek gyökeresen orvosolni, hogy a házasság szentségi elemét annak szerződési részétől elválasztották, s ez utóbbira nézve a polgári hatóságok kizárólagos rendelkezési jogát kimondották, máskép alig történhetett.

A türelem szelleme, mely az 1790—91. évi hazai törvényhozást átlengé, úgy látszik, majdnem egy félszázadon át el nem hagyta hazánkat; a vegyes házasságok megkötése elé a katolikus lelkészek, ez idő alatt akadályokat nem igen görditenek.

De a római curiának e kérdésben a külföldön követni kezdett tulzó confessionális álláspontja, különösen VIII. Piusnak 1830. márcz. 25-iki brevije, mely Poroszországot kiválóan érinté; a pápai államtitkárok egymást követő instructiói, melyek a szigorú egyházi felfogásban egymást múlták fölül: azt eredményezték, hogy — mellőzve az egybeköttetésnél szokásos egyházi szertartások megvonásának már előzőleg történt elrendelését — később az egyházi áldás megtagadása is ki lett mondva, kivéve mégis azon esetet, midőn mindkét nemen levő gyermekeknek a katolikus vallásban neveltetése a szülők részéről biztositott. De a pápi áldás megtagadása erélyes közbelépésre indította a porosz államkormányt, melynek eredménye az lön, hogy egy titkos egyezményben sikerült a püspökök egy részétől megnyerni azt, hogy a vegyes házasságokat a gyermekek vallásának a róm. kath. egyház részére átadása nélkül is megáldják. Az egyezmény üdvös eredménye azonban csak addig tartott, míg Droste Vischering nem jut vala a kölni érseki székre, a ki a pápai bréve álláspontjára helyezkedve kijelentette, hogy az egyházi áldás csak akkor adható meg a kath. pap részéről, ha az összes gyermekeknek kath. vallásban neveltetése biztosítva lett. Hosszas lenne a kölni érsek összeütközését e miatt a kormányval, e helyen ismertetni; úgyis csak azért érintém a németországi ide vonatkozó eseményeket, hogy ezeknek a hazai állapotokra gyakorolt hatását kitüntessem. — Hazánknak is akadt ugyanis egy, a kölni érsek szerepére vágyakozó főpapja, a ki főpásztori leveleiben egyházellenesnek nyilvánította a vegyes házasságok megáldását a

gyermekek katolikus vallásának biztosítása nélkül. A válásfelekezetek közti békét megzavaró ezen főpapi eljárás az egész országban — a r. katolikusok nagy részénél is — felháborodást keltett! Ekkor történt az, hogy a kath. vallású Beöthy Ödön, a vallásszabadság egyik lángelkű bajnoka, a Biharmegye üléstermében jelen volt egyházi férfiaknak írásban adta vissza az áldást, melyet esküvője alkalmával (maga is vegyes házasságban élő) nyert. „Tegye — úgymond felindulásában — levéltárába a káptalan”. A felzavart viszonyok békés irányba terelésére jelentékeny módon közrehatottak azután az 1844. évi III t. cikknek ide vonatkozó rendelkezései, melyek a reversálisok által ütött sebeket orvosolni célozták, s egyúttal egy nagy lépés is történt a jogegyenlőség felé a 2. §. azon rendelkezésében, melyben kimondatott, hogy a törvény kihirdetése után keletkező azon vegyes házasságok is, melyek evangélikus lelkipásztor előtt kötöttek — törvényesek. Eddig ugyanis a vegyes házasságok csupán r. kath. lelkész előtt voltak köthetők.

Dr. Kovács Sándor.

Iskolaügy.

Háromszék vármegye népoktatásügye 1891. évben.

Ily címmel egy, 31 lapra terjedő füzet küldetett be hozánk, melyet, mint Háromszék vármegye kir. tanfelügyelője, Eötvös Károly Lajos szerkesztett. A vármegye közigazgatási bizottságának két félévi jelentése ez a miniszterhez, mely munkálatokat a nevezett tanfelügyelő úr készített, mint szakelőadó. Háromszék vármegyéből, hazánk e délkeleti bástyafokáról ide mi közénk, Debreczen sz. kir. város és Hajdúvármegye tanfelügyelőjévé helyezettét át E. K. L. úr, óhajtjuk e munkálat általános érdekű részleteit átvenni lapunkba, még pedig azon czélzattal, hadd lássák e vidéken lakó egyházi hatóságaink, mit végezett e buzgó református tanférfi bizony a mieinknél kedvezőtlenebb körülmények között, mit várhatunk tőle népoktatásunk véghetetlenül fontos ügye előbbvitelére, s végre hogy hol és miben várhat ő is méltó joggal tőlünk támogatást az iskolaügy emelésére irányuló működésében?

A jelentéseket megelőzőleg elmondja, hogy nehéz szívvel válik meg Háromszék vármegyétől, mert a tankerületében levő népoktatási intézetek állami felügyeletének 4½ évig általa való gyakorlása idején mindig fokozódó bizalommal, ügyszerető s áldozatkész támogatással könnyítették meg föladatát a t. közigazgatási és iskolai hatóságok.

Köszönetet mond a jelentésekből is kitűnő lelkes közreműködésért mindazon hatóságoknak, melyek a népoktatás felvirágoztatását ily áldozatkész ügyszeretettel munkálták. Köszönetet mond a t. miniszteri iskolalátogatóknak és mindama tanügybarátoknak, kik éber őrei voltak a közvetlen felügyelésben akadályoztatása esetén a nevelés-oktatási és nemzeti művelődési közérdekeknek. Köszönetet mond a főtisztelendő és nagytiszteletű lelkészi karnak, mely a felekezeti fél-

tékenység nyűgét nem ismerve, bizalommal fogadta, szeretettel támogatta hivatalos eljárását. Köszönetet mond a tankerület tanítóinak, kiknek legnagyobb részét hivatásszerető, szakképzett s lelkes népnevelőknek, kötelességű munkatársnak tanulta megismerni és tisztelni.

A vallás- és közoktatásügyi miniszterhez terjesztett első jelentés a tankerület népoktatásának az 1891. év I. (az 1890—91. tanév II.) felében fejlődéséről és igazgatásáról szól, melyből a következő részleteket veszszük át.

„A nagym. belügyminiszteriumnak azon rendelkezésével, mely bizottságunk népoktatásügyi határozatainak letisztázását a megyei irodához útalta, részben pedig Nagyméltóságodnak a kir. tanfelügyelők irodai teendői kevesbítésére kibocsátott magas rendeletével több időt nyervén szakelőadónk a tanítás és iskolai igazgatás közvetlen ellenőrzésére és irányzására: 61 napot töltött e félévben iskolalátogatással és évi vizsgálat vezetéssel el, mely idő alatt 57 iskolának 95 osztályát vizsgálta meg, 2 kisdodovóban és egy árvaházban tett látogatást, — nem számítván ide azon 20 napot, melyben szaküléseken tanítógyűléseken, bizottságokban és Nagyméltóságod megtisztelő parancsából a kisdodovó törvény végrehajtását előkészítő értekezleten vett részt. 30 iskola vizsgálatát közvetlenül vezette, 31 iskolához 21 min. iskolalátogató ment vizsgára ki, 51 vizsgán fölkerült szakértő jelent helyette meg, és még 7 iskola vizsgálatáról részletes, a tanév folytán szerzett tapasztalatokkal egyező jelentést vett szakelőadónk: ily módon 119 iskola tanítási eredményéről tudunk biztos adatok alapján számot adni, vagyis népoktatási tanintézeteink több mint 70%-áról. A tanév közben szerzett tapasztalásokkal és az iskola beléleti havi jelentések megbírált adataival összevágó „általános osztályzás“ középszámai eképen sorakoztatják különböző jellegű népiskoláink oktatási eredményét: az általános tansiker „jeles“ (2) az állami és a magániskoláknál; „jeles“ és „jó“ közt áll a községi (2-8) és a ref. felekezeti (2-9) iskolákban; „jó“ és „elégéses“ közt levő a róm. kath. és unit. (3-5), meg a gör. kel. (3-8) felekezeti, végre „alig elégéses“ (4 en aluli) a gör. kath. fel. iskolánál. A magyar nyelvre oktatás „kitűnő“ sikerű volt a bodolai és erödsi állami, meg az előpatakai községi, — „jeles“ a zágon-bárkányi, árapataki községi, meg a zabolai, bodzafordulói és sósmezei gör. kel. fel., — „elégéses“ a szitabodzai és bodzavámi gör. kel. iskolákban; a többi román vagy vegyes tannyelvű népiskola magyar nyelv tanítása részben „jó“, nagyobbbrészt pedig „elégéses“ vala.

Felső népoktatási és ipartanító intézeteink működése sikeres volt a most lefolyt tanévben is. Engedje meg Nagyméltóságod, hogy e jó intézeteink tovább fejlesztése érdekében tett intézkedéseket e helyütt is felkaroló kegyébe ajánljuk.

Első sorban a kézdivásárhelyi felsőnépiskola asztalos tanmühelyének felszereléseért kell köszönetet mondanunk. E tanmühely létesítésével Nagyméltóságod messzevidék faiparának nemzetgazdasági jelentőségű felvirágzását biztosította. Sajnáljuk, hogy az engedélyezett műszerek késedelme meggátolta e tanévben a 20 növendékekkel népes tanmühely működését; még inkább sajnálunk kell, hogy e tanmühelynek szakértelemmel és a helyi viszonyokat is mérlegelő gondos körültekintéssel szerkesztett, és hatóságunk részéről szorgosan felülvizsgált „szervezési szabályzata“ a tanmühelyek általános szervezési munkálatának folyamatban léte miatt nem nyert magas kormányi megerősítést. Tanmühelyünk jövője és helyi iparvi-

szonyaink jobb irányba fejlesztése érdekében bátorkodunk e nélkülözhetlen szabályzatnak az általános szervezet kibocsátásáig megerősítését, a kormányi útasítás szerkesztésénél pedig figyelemre méltatását kérni, annál inkább, mert lehetők és célirányosnak tartjuk ugyan a növendékeknek egyidejűleg elméleti és gyakorlati, iskolai és tanmühelyi képzését, de iparoktatásunk hátrányának ismertük mi is föl azt a kevés heti órákon át műkedvelő foglalkoztatást, mely biztos kézügyességre és kitartó munkára nem nevelheti az ifjakat, míg a mühelyi gyakorlatot megkétszerező „szervezési szabályzatunk“ e bajon segítene a nélkül, hogy túlterhelné a tanulókat s kockáztatná az elméleti oktatás sikerét.

(Folyt. köv.)

A rajztanítás a középiskolában.

(Folytatás.)

Az elmondottak után áttérek arra, hogy azon tananyagot, melyet az útasítások előírnak a gymnasium felsőbb osztályaiban, mikép lehet nézetem szerint helyesen tanítani s mit óhajtanék megvalósítani a rajztanítás keretében, hogy az valóban eredményes legyen.

Az ötödik osztály rajzolja a görög, római, középkori díszítmény-elemeket s a belőlök alkotható egyszerűbb ornamentális kombinációkat. Legalkalmasabbak a Várdai-féle faliminták, melyek igen jó ízléssel vannak összeállítva, s elég nagy anyagot ölelnek fel. Ezen minták használata mellett nem tartom szükségesnek, sőt tán károsnak, ha a tanár a táblán nagyban való rajzolásra vesztegeti idejét. Mert az egyszerűbb ékítményeket kellő pontossággal és a részletek kellő kiemelésével még meg lehet a táblán rajzolni nehézség nélkül, azonban a komplikáltabb formákat pontosan felrajzolni nagy idővesztéssel jár. De másrészt azt sem tartom szükségesnek, hogy az ötödik osztályban ennyire mankón vezessük a tanulót, mert a pontról-pontra való másolás mellett gépies rajzoláshoz szoknék, mely jó ugyan az alsóbb osztályokban, hol a látási érzék fegyelméletlen, de itt felesleges.

A fegyelem fentartása céljából is helyesebb, ha a tanár a nagy falimintát alkalmas helyen kifüggeszti, s így nem kénytelen az osztálynak jó félóráig hátat fordítani. Megmagyarázza, milyen stylú a díszítmény, hol nyert alkalmazást a gyakorlati életben. Elmondja, hogyan függenek össze a részek, s minő ségédvonalakkal, beosztással lehet a rajzolás megkönnyíteni. — Esetleg egy vázlatot is rajzol, de csak ritkán. Ezt is inkább azért, hogy a tanuló lássa a bátor és biztos vonásokat s iparkodjék utánozni. Meg kell ismertetni a tanulót azon fölvél, hogy először csak a nagyot, az általánost lássa, ezt rajzolja, s ha jó, azután illeszse bele a részleteket. E mellett a rajz fejlesztése történjék a határozatlan formából a határozott felé, a bizonytalanból a bizonyosba, olyan módon, hogy először könnyen odavetett vonásokkal puhatolja ki, vajjon kiindulása és felfogása helyes-e, s csak azután fogjon hozzá bátran a kidolgozáshoz. A fekete, kemény vonásokat mindig kerülni kell, mert ezek a rajz szépségének nagy hátrányára vannak. A tanárnak minden tanulót figyelemmel kell kísérni s nemcsak a hibákra figyelmeztetni, hanem rajzát ki is kell javítani, ha az szükségesnek látszik. A rajztanításban nagyon fontos a mutató. Egy pár vonás gyakran többet ér, mint a hibákról egy félóráig tartó magyarázat.

A díszítményeket egyszerű színekkel szokás kifestetni. Mert a szín, jó formák mellett gyönyörködteti a szemet. Ez nagyon természetes, mert a forma már magában is szép, de a színek, jó rajz nélkül, nem érnek semmit. Kívánatosnak tartom, hogy a tanár, mihelyt a színezésről van szó, mindjárt figyelmeztesse a tanulókat a színek és formák e kölcsönös hatására. Tanácsos, hogy először csak egy színt használjunk, hogy a vízfesték természetével s az ecsetkezeléssel megismerkedjenek. Erre nézve szükségesnek tartom, ha pár tanulóknak a tanár megmutatja a festékkeverést, a festést, a többi ezt nézi s megtanulja.

Először nagy ügyességet nem lehet kívánni, s ha rontának valamit, buzdítani kell őket, hogy a nem sikerült munka kedvöket el ne vegye. A figyelem és kedv ébrentartása végett a mintákban legyen meg a változatosság, mert ellenkező esetben az unalmasság elkerülhetlen. A színes ékítmények kidolgozásakor nem szabad elmúlasztani, hogy meg ne ismerjék a legegyszerűbb színekombinációkat, melyeket a régi gyakorlat és szépérzék szentesített. Meg kell velök ismertetni az egyszerű és összetett, a kiegészítő színeket, a színek közti ellentétet, összhangzó és össze nem hangzó színeket, — természetesen csak annyira, a mennyire nekik egyszerű rajzaik kivitelénél szükségük van.

Nagyon fontos a szemmérték gyakorlása. Semmiféle segédeszköz használatát nem tartom megengedhetőnek, legfeljebb a körzőt, mert ez néha feltétlenül szükséges. A szemmérték lassan-lassan magától is fejlődik, ha a nagy faliminták után rajzolnak. A természetben látott tárgyakat rendszeren kisebb méretben rajzoljuk és így látásunknak megfelelően járunk el. De ha a minta rajzolása így nem sikerülne, kinyújtott karral, függőleges helyzetben tartva az írónt, s egyik szemünket behunyva, nagyon jól lehet a méreteket és irányokat összehasonlítani. Erre kell őket szoktatni.

Rajzaikban lehetőleg maguk lássák meg és javítsák a hibát, függőleges és vízszintes segédvonalak segítségével. Megnézik, hogy hol mennek e vonalak keresztül a mintán, s összehasonlítják, vajjon rajzuk megfelel-e a mintának.

Debreczen.

Bosznay István.

(Vége köv.)

Közügyeink.

Levél a szerkesztőhöz.

T. Szerkesztő Ur!

Tiszteletteljesen kérem föl t. Szerkesztő urat, hogy néhány soromnak becses lapjában helyet adni szíveskedjék. Az eset, miről röviden írni fogok, olyan, a mit jó érzésű, s az egyházak ügyeit igazán szíven viselő, s az egyházi törvényeket tiszteletben tartó embernek elhallgatni egyáltalában nem lehet. A szatmár-németi segédlelkész-tanítói állomás e hó 20-ikán lett választás útján betöltve. Pályázók — mint minden állomásra, úgy erre is — számosan voltak, számszerint tízen; a pályázók, egy kivételével, mindnyájan kellő qualificatióval bírtak arra nézve, hogy ez állomásra megválasztassanak. A pályázati határidő lejárta után az említett ev. ref. egyház Nagytiszteletű és Tekintetes iskolaszéki tanácsa jelölést tar-

tott, mely kandidáló gyűlésen az egyházi törvények tekintetbe nem vétettek; s csakis így történhetett meg aztán az, hogy első helyen jelöltetett egy oly egyén, kinek qualificatiója egyáltalában nem volt. Ez első helyen ajánlott pályázó, még az első lelkészképeségi vizsgát sem tette le, s mégis elébe helyeztetett olyanoknak, kik már legalább négy év óta szolgálnak részint mint segédlelkészek, részint pedig mint tanító-káplánok. A törvény pedig, hogy szóról-szóra idézzem, ezt mondja (Lásd Tóth S. Egyh. tör. kiv. gyűjt. 15. §. III. c) pont): „segédlelkészi alkalmazásnál, ha az egyház kíván tartani segédet, — mint épen a szatmár-németi ev. ref. egyháznál, — a régibb szolgálati érdem és képzettség komolyan tekintetbe veendő és elsőbbségi igénynyel bírjon“. — Egyházi törvényünk ezen pontja tehát az iskolaszék által tekintetbe nem vétetett. Törvényünkkel megegyező volt-e a jelölés? — kiki átláthatja. Nem akarom föltenni a szatmár-németi gyülekezet lelképásztoráról, hogy egyházi törvényünk e pontját ne ismerte volna, s ha ismerte, épen az ő kötelessége lett volna — véleményem szerint — azt az iskolaszék tagjainak tudomására hozni. Hogy pedig ezt nem tette, azt maga a tény igazolja. Legyen szabad kérdenem, vajjon azért hozattak-e az egyházi törvények, hogy azokat minden lépten-nyomon áthágjuk? Van-e ekkor szükség törvényre?

De lássuk egyházi törvényünk IV. pontját (Lásd T. S. Egyh. törv. gyűjt. 41-ik lap), ez így szól: „rendes esetekben segédlelkészekül csak oly egyének alkalmazhatók, kik a lelkészképeségi első vizsgát kellő sikerrel megadták s erről törvényes bizonyítványt mutatnak“. Mutatott-e az iskolaszék által első helyen ajánlott egyén törvényes bizonyítványt az első lelkészképeségi vizsga letételéről? Nagyon jól tudja az iskolaszék, hogy nem! Alkalmazható-e tehát ő segédlelkészül, adja meg reá a feleletet — a törvény szem előtt tartása mellett — maga az iskolaszék.

Igaz, hogy van egyházi törvényünknek egy oly pontja, mely a legegésőbb szükség esetén — tehát csakis akkor, ha diplomával bíró ember nem volna — megengedi, hogy a püspök által oly theológiát végzett egyén is kibocsáttassék segédlelkészül, ki még nem tette le az első lelkészképeségi vizsgát, mint a T. S. Egyh. törv. kiv. gyűjt. 41-ik lap VII. pontja is mondja: „ob praesentem ac urgentissimam necessitatem etc“ . . . Hogy e segédlelkész-tanítói állomásra — az egyházi törvények megtartása nélkül — elválasztott egyén megerősítést, illetve kibocsátást nyerhet-e? — arra a feleletet egyházmegyénk érdemekben megöszült Esperes-Püspöke adhatja meg egyedül. Hogy e választásnál, mint az idézett egyházi törvény mondja, „urgentissima necessitas“ fönt nem forog, mindenki tudja, hiszen mikor kilenez qualificatióval és egy azal nem bíró pályázó van, akkor égető szükség fönt — azt hiszem — nem forog, és ez esetben a qualificatióval bíró egyének mellőztetését, egy qualificatióval nem bíró emberrel szemben, törvénytelenégnél egyébnek kvalifikálni nem lehet.

Különben ez ügynek orvoslását egyházmegyénk főtiszt. Esperes-Püspökétől várjuk.

Véleményem szerint ily dolog az egyház törvényeit ismerő, s azokat tiszteletben tartó ember által semmi körülmények közt el nem hallgatható.

Tisztelettel kérem t. Szerkesztő urat e néhány sor közzétételére.*,

Kérésem megújítása mellett maradok stb.
Szatmáron, 1892. márcziushó 22.

Tóth István,
ev. ref. segédlelkész.

Egy és más az egyházi élet és a gyakorlati theologia mezejéről.

Áttérési és anyakönyvvezetési ügyek.

T. Szerkesztő Ur!

Méltóztassék becses lapjában a theologia pastoralis körébe tartozó következő kérdéseket közzé tenni.

1. Dringó Tivadar n.-bárádi g. kath. lelkész februárhó 20-ikán keltezett átíratában arról értesített, hogy ev. ref. válású Lőkös János n.-bárádi 20 éves ifjat halálos ágyán két tanú jelenlétében a g. kath. egyház kebelébe átvette. Megemlíti levelében azt is, hogy ő ezt ugyan nem akarta tenni, de mivel L. J. kijelentette, hogy ha életben marad is, elhatározott szándéka gör. katholikussá lenni: végre győzött, s ő a megtérő juhott örömmel fogadta a maga nyájába.

Február 22-ik napján N.-Bárádról egy gyermeket hoztak hozzám keresztelés végett, s a keresztszülők kérdést intéztek az iránt, hogy megyek-e délután N.-Bárádra temetni, mert Lőkös J. meghalt? Mivel én erről semmit sem tudtam, azonnal mentem N.-Bárádra s az épen temetésre induló lelkész előtt az áttérést szabályozó törvényre való hivatkozással tiltakozásomat fejeztem ki, de ő ezt figyelembe nem véve, a temetést teljesítette. Ennyi röviden a tényállás.

Én aztán megkérdeztem az elhalt ifjú édes anyjától, hogy határozott kívánsága volt-e Sz. J.-nak az áttérés, nem a g. kath. lelkész erőszakos unszolásaira vette-e fel az utolsó szentséget? Az anya, — hihetőleg a g. kath. lelkész által betanítva, — azt válaszolta, hogy fia a saját akaratából, minden kényszer nélkül lépett át a g. kath. egyházba. Én e vallásszerelmi ügyet úgy a nagy. esperesi hivatalhoz, mint az élesdi járás tek. főszolgabírói hivatalánál bejelentettem, kérve ez utóbbi helyen, hogy a törvényt teljesen ignoráló lelkész elvegye érdemlett büntetését.

Még csupán azt említtem meg a n.-bárádi g. kath. lelkész jellemzésére, hogy ő nemcsak velünk, más vallásfelekezeti lelkészekkel áll folyton összeütközésben, — a miért már közigazgatási úton el is volt marasztalva, — hanem a saját híveivel s egyházi főhatóságával is; s épen ezért most büntetésből nagyon csekély jövedelmű parochiára lett áthelyezve. — Már most tisztelettel kérdem, hogy szabad-e a törvényt ily szembe- szökő módon megsérteni, helyesen jártam-e el a törvénysértővel szemben? Fordultak-e már elő analog esetek, s ha igen, mi lett az illetők büntetése? Mert bár a n.-bárádi lelkész oda nyilatkozott, hogy midőn physikai lehetetlenség az áttérési törvények megtartása, őt akkor semmi büntetés nem érheti, de én épen nem vagyok vele egy véleményen. S hiszem ezt annyival inkább, mivel a törvény illetén kijátszása ő nála

*) Szívesen. Csak azt jegyzem meg, nem mint törvényekre, hanem törvénykönyvünk 94. §-a kapcsában, mint egyházkerületünket kötelező rendszabályokra kellett volna a tiszteletes úrnak az idézett pontokra hivatkoznia. Szerk.

nem első, de talán nem is második eset. Hozzám küldött levelében egyébként azt mondja, hogy nem gyarló, földi emberek, hanem az igazságos Isten ítéletében bizakodik. Nagyon szomorú dolog volna, ha az igazságszolgáltatást ilyen phrasisokkal félre lehetne vezetni!

2. A másik, igen komplikált eset, mely elkeresztelésre vonatkozik, Remeczen történt. Egy ev. ref. vallású nő, névszerint Kovács Zsuzsánna, törvénytelen házasságban él r. kath. Jadás Istvánnal, a ki Remeczen gyári munkás. A nő első férje él s nincsenek egymástól törvényesen elválasztva. A törvénytelen házasságból születik egy fiúgyermek, ki a törvény rendelkezése szerint a Koczog Antal nevére írandó, bár az, mivel jelenleg Peérban lakik, semmit sem tud róla. Jadás I. azonban megjelenik a remeczi g. kel. lelkész előtt, s ott kinyilatkoztatja, hogy a gyermeket magáénak ismeri el. Ekkor a remeczi lelkész átküldi a keresztlevelet anyakönyvi bejegyzés végett az élesdi r. kath. lelkész hivatalhoz. Midőn én a hívek összeírását Remeczen eszközöltem, tudomásomra jutott ezen eset is. Irtam tehát az élesdi r. kath. lelkésznek, hogy küldje át hozzám, miután a gyermek a mi felekezetünkhöz tartozik, a keresztelési anyakönyvi kivonatot, hogy azt illetékes helyére bevezethessem. Ő ezt meg is tette, de a gyermek törvénytelennek van írva s az „Észrevétel“ rovatban Jadás I. van, mint apa, megnevezve. Én felsőbb rendeletre a gyermeket törvényesnek írtam a Koczog A. nevére. De már most az a kérdés merül fel, hogy szabályszerű volt-e az én eljárásom, mivel az anyakönyvbe csak azt szabad beírni, a mi a keresztlevélből olvasható. Nem hoztam volna ez esetet nyilvánosságra; az anyakönyvezés már különben is megtörtént; de a mennyiben lelkészek között az említettem eset már több ízben képezte megbeszélés tárgyát s a nézetek nagyon eltérők voltak, bátor vagyok a t. Szerkesztő úr becses véleményét kikérni e tárgyra vonatkozólag.

3. Szabad-e keresztelési anyakönyvi kivonatok kiadásánál oly esetben, midőn a gyermek utólagos házasság által lett törvényesítve, a gyermeket, — a törvényesített szó megváltoztatásánál, — egyszerűen csak törvényesnek írni be a keresztlevélbe? E kérdéssel pro et contra lehet vitatkozni. Vannak, a kik azt mondják, hogy humanitás szempontjából, vagy családi tekintetből ez megengedhető; de ha szigorúan ragaszkodunk ahhoz, hogy a keresztlevél az anyakönyvnek teljes hitelességű másolata, akkor azon egy betűnyi változtatást sem szabad tenni. Itt felhozok egy némileg hasonló esetet, mely velem n.-várad s. lelkészségem idejében történt. Egy úri ember a keresztlevelét kérte s én azt ki is adtam neki, de ő nem akarta elfogadni, mert az ő apja nem napszámos, hanem földbirtokos és háztulajdonos. Hasztalan igyekeztem felvilágosítani, hogy az anyakönyvet megváltoztatni nem áll jogomban. Ő ezzel szemben arra hivatkozott, hogy előkelő családba akar nősülni, s mit fognak ott mondani, ha megtudják, hogy az ő apja napszámos volt? Ily esetben szükség-e mereven törvényhez tartani magunkat s midőn abból kár senkire sem háramlik, nem volna-e szabad azt az egy nehézményezett szót kihagyni a keresztlevélből?

Kérve a t. Szerkesztő úr szíves válaszát a fentebbi kérdésekre, teljes tisztelettel vagyok

Réven, 1892. február 29.

Karácsony Imre,
ev. ref. missiói körlelkész.

* * *

Megjegyzések:

Az I-ső esetre. Az 1868. 53. t. cz.-nek az áttérésre vonatkozó része hézagossá, mert ki nem terjed azon esetre, a mikor valaki csakugyan halálos ágyán akar más keresztyén egyház kebelébe áttérni. Az említett törvényezik a beteg embernek ezen jogát el akarja-e venni, kérdés? Az áttérési föltételek a beteg ember által csakugyan nem tarthatók meg. A tiszteletes úr az anyát hallgatja ki s nem a tanúkat; miért nem ezeket? Ha ezek a szolgabíró előtt úgy fognak vallani, mikép Lőkös csakugyan a gör. kath. egyházba akart áttérni, a gör. kath. lelkész elmarasztalása aligha fog bekövetkezni.

II. eset. Az említett vadházasság nem csak ilyen, hanem házasságtörés is. Ez utóházasság által nem törvényesíthető. Lelkész azt mondja, hogy felsőbb rendeltre törvényesnek írta a gyermeket. Hát akkor micsoda aggályai vannak eljárásának törvényességére nézve? Ki értené ezt?! De meg azt sem lehet kitudni, hogy Koczog miféle vallású? Ezt a megjegyzést azért teszem, mert míg a házasság törvényes eljárással felbontva nincs, a feleség által szült gyermek törvényesnek vélelmezendő; tehát ez e fiúgyermek az apa, illetőleg a férj vallására keresztelendő.

III. A mi a harmadik esetet illeti, ez egészen másnemű, mint az analogiaképen felhozott nagyváradi eset. De ilyen érzékenykedésnek vagy álszeméremnek semmi esetben sincs jogos alapja. Mert hiszen akkor egy valaki azt is szégyelhetné, hogy iparos, vagy kereskedő, vagy miféle foglalkozású apja volt. Az bizonyos, hogy a szóban levő gyermek az anyakönyvbe törvénytelennek van bejegyezve, s az is bizonyos, hogy mikor az utóházasság megtörtént, a jegyzetrovatba ezen bejegyzést kellett tenni a születési anyakönyv vonatkozó helyére: „Ezen gyermek anyját ez és ez (az apa), ekkor és ekkor elvévén, a gyermek ezen utólagos házasság által törvényesítettetett“. Így aztán az anyakönyvi kivonat sem szólhat másképp. A lelkésznek el kell magától háritania az olyan kívánságot, mely az anyakönyvi kivonathoz másképp való kiállítását célozza, mert beláthatlan következményeket vonna maga után ilyenmű, habár teljesen jóhiszemű eljárása. Mi magunk is szívesen hangsúlyozzuk az ilyen esetekben a humanitás elvét, de elismerjük, hogy ennek csak elméleti értéke van, s a gyakorlatban nem igen határozónok el magunkat az anyakönyv adatainak megváltoztatására, mint a mely épen reánk nézve a lehető legsúlyosabb következményekkel járhatna.

Eennyit röviden a három kérdésre. Szívesen foglalkozik lapunk az ilyen gyakorlati dolgok megvilágításával, csak azt kérjük, hogy a felhozott esetek legyenek minden oldalról lehető praecisítással elének tüntetve, nem úgy, mint itt a második esetben.

Irodalom.

Észrevételek Dávidházy János „A lelképásztor teendői a presbyteriumban és az egyházi vagyon ügyéhez tartozó nyomatványok kezelése körül“ cz. könyvének ismertetésére.

(Folytatás.)

A gondnoki bevételi s kiadási naplóra nézve az ismertető által felhozott ama kifogás, hogy hibája annak az, hogy a pénz- és terményfélét egyútt akarja könyvelni, könnyű szerrel orvosolható, csupán csak a két naplót

kell külön választani. A könyvben adott mintában azért van egy lapon feltüntetve, hogy a kezelő ne legyen kénytelen szükség nélkül többféle napló vezetésével küzdeni, mert ez a könyvelésben épen nem járatos egyénnél hamar tévedésre vezethet az által, hogy egyiket a másikkal összezeseréli, míg ha minden egy lapon van, e körülmény maga kellő vigyázatra utal.

Különös, hogy az ismertető a gondnoki bevételi és kiadási naplóról szólván, a pénz- és terményszámadás külön vezetését ajánlja; hiszen, hogy ennek így kell lenni, azt az ismertető könyv is nyilván kifejezi, midőn az érintett számadások készítésére egészen külön mintát ad. De úgy látszik, hogy az ismertető a gondnoki naplót tekintti számadásnak, a mi pedig egészen elhibázott felfogás. — Mert a gondnoki napló, mely egész éven át vezetetik, a számadás készítésénél csak segédeszköz, arra való, hogy a gondnok által eszközölt mindennemű bevétel és kiadás abban időről-időre feljegyeztessék. Ugyanaz tehát ez, a miről az ismertető mint pénztárkönyvről beszél, a melyet a pénzkezelésnél annyira első és legfőbbnek tart, hogy szerinte minden egyéb csak segédeszköz. Szép dolog volna az, ha az egyházak — a nagy pénztintézetek mintájára — rendezhetnék be pénzkezelésüket, s az ismertető kívánalma szerinti pénztárkönyv vezetésére szakképzett pénztárnokokat alkalmazhatnának. Akkor könyvvitelünk, nagyon természetesen, egészen át volna alakítandó. De hiába, faluhelyen még az is megtörténik, hogy a kúrator az írás mesterségében annyira sem jártas, hogy egyszerű naplóját vezethetné s így le kell tennünk ama magasabb kívánalmakról, s be kell érünk az ismertető könyvben adott s annak 17-ik lapján 3 oldalszám alatt ismertetett gondnoki naplóval, melynek vezetése egyfelől a gondnokot nyugtatja meg arról, hogy kiadásai — még ha netalán a nyugtatványok eltévednének is — nyilvántartásban vannak, másfelől a számadás készítésénél az egy fő cím alatt csoportosítandó adatok egybeválogatását megkönnyíti; ha aztán mindennemű bevétel — tehát a befolyt adópénz is — e naplóba időről-időre a történt kiadásokkal együtt bevezetik, annak végösszege a számadás végösszegével teljesen egybevág, a mi megint egy oly próba, mely mind a kezelőt, mind az egyház tagjait megnyugtatja.

De megteszi e napló pontos vezetés mellett azon szolgálatot is, hogy az egyház pénzügyi állapota minden alkalommal kimutatható, csak hogy mivel nem számadást helyettesítő pénztárkönyv, bizony a nyugtatványokat is után kell nézni, ha teljesen pontosan akarjuk tudni az állapotot.

A fentebb előadottak megmagyarázzák azt is, hogy a különböző természetű s kamataikkal nem az egyház folyó kiadásait szolgáló tőkéknek külön naplóban kell kezeltenniök. Ez nem is jár semmi nehézséggel, de nagy előnye az, hogy a számolásban nem nagyon jártas gondnok is egy tekintettel átlátja, mely alapnál mennyi kamat folyt be, mennyi a kiadás s mennyi pénz elhelyezéséről kell gondoskodni. Míg ha az alapok bevételei s kiadásai az egyház bevételeivel s kiadásával egybeelegyítettnek, az alapok természete által megkívánt nyilvántartás — a dolog természete szerint — hasonlíthatlanul nagyobb nehézségekkel járna. Tagadom, hogy a külön kezelés az ellenőrzést megnehezítené, avagy a pénz elkallódására vezetne, sokkal inkább állítom, hogy ily módon a nap bármely szakában áttekinthető az egyes pénztárak állása s a legkisebb hiba is azonnal szembetűnik. S e mellett nem vegyítettven az egyház folyó bevételei s kiadásai közé oly pénzbevétel, mely

az egyház szükségére ki nem adható, ilymódon az egyház pénztári helyzete is könnyebben s biztosabban megállapítható. Ugy hogy az egységes könyvelés használható s használandó ott, hol a bevételek egy célra szolgálnak, de a hol ezen eset nem áll, ott annak kötelező behozatala nagy zavarok szülőjévé lenne.

A pénzbeli számadásról azt hiszi az ismertető, hogy a czímből senki sem fogja kitalálni, mi ennek a célja? Én meg azon az emberen tudok nagyon, de nagyon csudálkozni, ki e czímből a célt is meg nem érti, midőn abból a széles világon egyebet, mint a mit épen kell, kimagyarázni nem lehet. Az is nagyon különösen hangzik előttem, hogy e munka igen kevés helyen van gyakorlatban, hiszen annak elkészítése a törvényben a presbyteriumnak köteleességévé van téve, s azt az esperesnek — egyházlátogatása alkalmával — meg kell vizsgálnia, a nélkül a gondnok, számadásának terhe alól, fel nem menthető, s az egyház magát tájékoztatni teljesen képtelen. És ha e tekintetben el kell fogadnom az ismertetőnek — bizonyosan tapasztalaton alapuló — állítását, akkor bátor vagyok kérdezni, hogy mi módon képzei ily körülmények között a magasabb könyvvitel életbeléptetését? De én úgy sejttem, hogy maga az ismertető sincs tisztában azzal, hogy minő legyen hát az a pénzsámadás, mert a könyvvitelten elnevezése alapján évi zárszámadást akar készíttetni, szembeállítva a költségelirányzat tételeivel. Nem zárszámadás, hanem az egész évről szóló, s az első naptól az utolsó napig vezetett bevételeket s kiadásokat feltüntető számadást kell az egyháznál készíteni, épen úgy, mint a községeknél; nem az előirányzattal szembeállítva, hanem az ellennyugtatóványok és nyugtatóványok alapján, s nem elég az együvé tartozó adatoknak összeszedése s egy összegben kitüntetése, hanem szükséges a gondnoki napló tételszámainra hivatkozás mellett a részletezés; mert csakis így lehetséges az, hogy a nyugtatóványok, ellennyugtatóványok, gondnoki napló és számadás tételei megvizsgáltván, a felmentés megadassék. Hiszem kérem, hiában írják azt le akármilyen szép számmal az ember elibe, hogy pl. az építkezésre kiadatott 50 frt, s hiában mutatják azt ki az előirányzattól, hogy kiadható volt 50 frt, ha akarom hiszem, ha akarom nem hiszem; de ha a munkát végzett mesterek s az anyagot szolgáltató kereskedők nyugtatóványait elem teszik, akkor a kiadás megtörténtét — akarom vagy nem akarom — el kell hinnem; megnyugszom magam is s megnyugtatók másokat is. Egészen más helyzet az, midőn szakértő számvizsgáló s ezenkívül számvizsgáló küldöttség által megvizsgált számadást adnak az ember elé, akkor természetesen megszűnik a részletezésnek szüksége. De nem szabad azt figyelmen kívül hagyni, hogy a presbyteriumban mindenütt lehetnek, sőt vannak is kétkedőbb természetű emberek, kiket a számadásba bevezetett számokkal, okmányok nélkül, meg nem nyugtathatunk, de ha az okmányokat látják, megadják magukat. Nagyon óvatosan kell e téren eljárni, mert még a megvizsgált részletes számadások mellett is megtörténik, hogy feltámad a gyanú, hát ha még csak az egyes címek szerinti végösszegekkel kitöltött egy lapos számadással áll elő a gondnok.

Általában véve az ismertető által ajánlott számadási minta nem használható, mert az egyenként-összesen cím sok magyarázatra szorul (úgy szokta azt meg a mi népünk, hogy az összesen a vonal alatt legyen, nem oldalt), de azon kifejezés nem is elég, mert nem csupán az a kérdés, hogy mi adatott ki vagy vétetett be, hanem az is, hogy mi

volt a követelés s mi maradt hátrálékban? Ezen három rovat végösszege aztán oly szépen kiegyenlíti egymást, hogy a számadás helyes voltáról még az egyszerűbb felfogású ember is könnyen meggyőződhet. Az is felesleges dolog, hogy a tényleges kiadást vagy bevételt az előirányzott összeggel állítsuk szembe, mert nem az a kérdés, hogy mi volt előirányozva, hanem az, hogy mi volt a szükség, mely az előirányzat keretén túl is követel. S a presbyterium, mint az ügyek intézője, az előirányzatban megállapított összegben felül való kiadásra is felhatalmazhatja, s szükség esetén fel is hatalmazza a gondnokot.

Határozottan és feltétlenül állítom azért az elmondottak alapján, hogy az ismertető könyvben ajánlott minta hasonlíthatatlanul jobb, mert célhoz vezetőbb, a szükségnek jobban megfelel, a felvilágosítást megkönnyíti s minden esetleges gyanúsítást a pénzkezelés körül kizár.

Vértes.

Szücs László.

(Vége köv.)

Debreczeni gyorsíró. Megemlékeztünk már lapunkban főiskolánk ifjúsági gyorsíró-egyesületének e közlönyéről, mint tanuló ifjúságunk önképzési hajlamának egy újabb nyilatkozatáról. A közlöny 8—10. számai fekszenek most előttünk, melyekkel az első évfolyam be is végződött. Jeleznünk kell különben azt is, hogy a „Debr. Gyorsíró“ az első évfolyammal, az egyet közgyűlésének határozatából, megszűnik, nem bírván meg az anyagi eszközökkel nem rendelkező kisdud egyet annak fentartását. Sajnáljuk, hogy a szellem repülni óhajtó vágyát itt is földre kell nyugóznia az anyagnak.

Sirisaka Andor, pécs-belvárosi tanító „A babonáról“ szóló népkönyvét népies irányban, javítva és bővítve „Babonák Könyve“ cím alatt a serdülő fiatalság s a babonás köznép okulása céljából, mulattatva oktató szellemben szerkesztve újból kiadja. Második munkáját, az „Anyósok Könyve“ cz. humoros művét új kiadásban rövid pár hónap múlva küldi szét. Harmadik műve a „Magyar Közmondások Könyve“. (Bolti ára 2 frt, tőle rendelve fűzött példány 1 frt 30 kr, díszkötésű 3 frt 30 kr). Ebből külön lenyomat is készült: „Tanulmány a közmondásokról“ cz. alatt fűzetkiadásban (ára 40 kr). Ezekből még néhány példány van készletben. Legújabbban „Tréfás Talányok Gyűjteménye“ című kisebb munkája eddigi anyagának összeállításával és sajtó alá rendezésével foglalkozik. Egyelőre csakis a „Magyar Közmondások Könyvé“-re, a „Tanulmány a közmondásokról“ cz. fűzetre fogadja el a megrendelést s az „Anyósok Könyvé“-re kéri az előfizetést. — Ennek ára példányonként egy forint. A kéziratok és megrendelési pénzek hozzá küldendők. Gyűjtők 5 példány után a hatodikat ingyen kapják.

Az Athenaeum Kézi Lexikona. A tudományok enciklopédiája különös tekintettel Magyarországra. Szakírók közreműködésével szerkeszti Dr. Acsády Ignác. Tizenegyedik fűzet. Budapest, 1892. A határidő pontos megtartásával két-két hetenkint jelennek meg e népszerű vállalat egyes fűzetei. A mostani tizenegyedik az E betű anyagát kezdi közölni s az E—Eperjes cikkek gazdag tárházát nyújtja. Ez az anyag kiválóan magyar, s az idegen szavakkal, külföldi föld-és életrajzi cikkekkel szemben a tisztán magyarok nagy többségben vannak. A fűzetet három igen becses műmelléklet

díszíti. Az egyik nagy műlap az ehető gombákat gyönyörű színes képen tünteti föl. A másik a Habsburg és a Habsburg-Lotharingiai királyi család pontos és nagy tanulmányok alapján készült családfája, mely I. Ferdinándtól egész napjainkig bemutatja a felséges uralkodóház nemzedékrendjét; a harmadik kettős fekete tábla, egyik oldalán a különféle szerkezetű gőzgépek, másik oldalán pedig a gőzkazánok vannak feltüntetve összesen 25 rajzban. Melegen ajánljuk a nagybecsű vállalatot minden magyar ember támogatásába. Olyan munkát vesz benne, mely az emberi tudás minden ágáról az egész világ, de különösen hazánk összes viszonyairól alapos, de mégis könnyen érthető tájékozást nyújt. Összesen 40 füzetre fog terjedni; egy füzet ára 30 kr. A legcélszerűbb 10—10 füzetre három frtjával előfizetni, mely pénz az Athenaeum kiadóhivatalához Budapestre küldendő. — Kapható különben minden könyvkereskedésben is.

Különfélék.

Lapunk jövő számára sok érdekes dolgot helyezhünk kilátásba. Tegnap, pénteken volt Budapesten a „Magy. Prot. Irod. Társaság“ közgyűlése; holnap, vasárnap lesz Debreczenben a lelkészválasztás, mely ugyan természetesen minden nagyobb hullámverés nélkül fog végbemenni; holnapután lesz országsszerte s debreczeni főiskolánkban is a Comenius-ünnepély. Ezekhez jó a zsinat és ki tudja, mi egyéb. Bizony a szerkesztők, hála Istennek, el vannak most dologgal halmozva.

A debreczeni ref. főiskola Comenius Amos Jánosnak, a nevelés- és oktatásügy nagynevű bajnokának születése háromszázados évfordulója alkalmából, f. márcz. hó 28-ik napján d. e. 10 órakor a főiskolai imateremben (II. emelet) ünnepélyt rendez, a melyen nt. Joó István tanítóképezdei igazgató úr fog emlékbeszédet mondani. Ez ünnepélyre a nagyérdemű közönséget tisztelettel meghívja Debreczen, 1892. márcz. 22. Dr. Baczoni Lajos, akadémiai igazgató.

Lelkészválasztás. A szegedi egyházközség f. hó 20-án, eddigi időközben lelkészét, t. Bereczk Sándor urat választá meg egyhangúlag lelkészévé. Őszinte örömmel regisztráljuk e hírt, s gratulálunk a szegedi egyházközségnek, hogy oly ifjú erőt választott lelki vezetőjévé, kiből megvan az akarat is, a tehetség is az ottani fontos posztó terheinek méltó módon viselésére. Kívánjuk, hogy válják be mind az a szép remény, melyet mi ifjú barátunk szegedi lelkészkedéséhez kötünk, s kérjük a jó Istent, hogy adjon neki megelégedést és boldogságot hívei vezetésének szép munkájában és minden ő egyéb dolgaiban.

Még egy pár szó „Mátrahegyi“ úrhoz. Csak most került kezeim közé a „Sárospataki Lapok“ f. évi 11-ik száma, melyben a 218-ik és 219-ik lapokon „Mátrahegyi“ úr és a szerkesztőség válaszolni kívánnak a „Debreczeni Prot. Lap“ f. évi 9-ik számának 71-ik és 72-ik lapjain közzé tett megjegyzéseimre. Megjegyzéseimre, mert csak egyetlenegy volt, — (és így nem „kifogásokat írtam össze“, mint M. úr hangzatosan hirdeti), — az t. i., hogy szerintem „szerénytelen együgyűség“ azt állítani, hogy ha valamely mű a „gondolkodás“, a „böles férfiak józan beszédével“ szemben ellenszenvet árul el,

már eo ipso „debreczeni színezetet“ visel magán. S e megjegyzésemet fentartom mindig: szerénytelenül együgyű ember az, ki egy várost és annak főiskoláját minden bizonyítás nélkül ily kihívó módon mer támadni! Természetesen „Mátrahegyi“ úr e nyilatkozatom alól úgy vél kibujhatni, hogy azt mondja válaszában, hogy az „én gyöngémre“ tapintott, hogy szerénytelen állítása „csak egy ártatlanul beszúrt (!) megjegyzés vala“, hogy tehát ő csak viczkádozott „a felvilágosultság fényét nem mindenkor“ szerető orthodoxia ellen, hogy „ártatlan“ (!) kedvteléből csupán egyet rúgott az orthodoxia felé! Óh, ha mindezt tudtam volna, egy betűt sem írtam volna ezek szerint csak azért, hogy M. úr tavaszi jókedvét megzavarjam! Én főiskolánknak legmélyebben megtámadott becsületét védtem, pedig, most értem meg, hogy nem valaki ellen! Mátrahegyi úr csak ártalan mulatságot engedett meg magának a debreczeni főiskolával szemben; ő csak Szabolcskát akarta bírálni, s bevalom, e bírálata józan elvei ellen, mint a multkor, úgy most sincs semmi kifogásom. De aztán neki se legyen kifogása az ellen, ki az általa jól ösmert és őt hála kötelezett főiskola mellett szót emel, mit M. úr is megtenne hasonló körülmények között, tudom biztosan, — más-különben nyomban le kellene mondania a kötelességét teljesíteni tudó férfiú diésőségéről! — Mindezekből azt is megértheti M. úr, hogy se akarva, se akaratlanul az én gyöngémre (!) nem tapintott, mert hiszen én nem a magam érdekében szólaltam fel, hanem, — bármint tagadja most már, — az általa megtámadott debreczeni főiskola becsületében; s mert ama szerinte „ártatlanul beszúrt megjegyzésben“ akarva-nemakarva tényleg kompromittálta főiskolánkat, — (s e tekintetben minden józan eszű embert bátran hívok fel általam megrótt e kifejezésének: „Szabolcska mindezen tulajdonságai bizonyos debreczeni színezetet adnak költeményeinek“ megítélésére!), — ezért olvastam volt rá a mások kisebbitésének szigorú vádját! S most legfőleg sajnálatomat fejezhetem ki a fölött, hogy nem oda vágott, a hova nézett, s hogy nagyon gyanús körzettel adta fel a maga erősen kínálgatott „mátrahegyi gombáit“! — A „Sárospataki Lapok“ szerkesztőségét pedig hagyom úszni érzékenysége és rechthaberei-önkésztette ősi hajóján tovább és tovább. Jó tanácsát köszönöm; de hogy el ne vesszen, legjobb lesz, ha följegyzi b h heret lenős az önnön saját maga számára! Debreczen, 1892. márcz. 24. Diésőfi József.

Halalozások. Két tanférfiú elhunytáról vettünk közelebb értesítést. Meghaltak nevezetesen Tóth János n.-kőrösi ev. ref. főgymnasiumi és tanítóképző-intézeti rajztanár élete 40-ik, n.-kőrösi hivataloskodása 8-ik évében, Budapesten, folyó hó 16-án. — Továbbá Békési Péter debreczeni miklós-utcai leánytanító élete 74 ik évében, 11 napi súlyos szenvedés után, folyó márcz. hó 20-án este 8 órakor. — Éz utóbbi halotról nekrológ érkezett be hozzánk, melyet közelebb közleni fogunk. Béke az elhunyt, egyházunk veteményes kertjeiben, az iskolákban híven munkálkodott férfiak poraira!

Lapunk jelen számához a „Zsinati Értesítő“ 4-ik száma van két íven mellékletül csatolva.

Szerk. posta. Presbyteri János, T. L. T.-Dob, N. L. F.-Bánya. Közelebb be tudom szorítani.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **CSIKY LAJOS.**